

Perzent / hekaýa

Category: Hekaýalar, Kitapcy

написано kitapcy | 23 января, 2025

Perzent / hekaýa PERZENT

Meret aga bu gün hem işden soň adatdakysy ýaly arassa howadan dem alaryn hem gezelenç bolar diýen niýet bilen ýuwaşja ädimläp öýüne tarap ugrady. Güýz paslynyň çigrek howasy, günbatardan çalaja öwüsýän sowujak şemal bir bada Meret agaň ýadawlygyny aýyran ýaly etse-de, bir näçe günden bări böwrüne sanjy bolup duran düşnüsiz howsala ýene-de onuň kalbyny gurşap aldy. Güýzüň öňki gamgyn keşbine has hem gamgynlyk çagyylan ýaly boldy. "Bääý, indi gartaşyp ýörmükäk, Allajanlarym, göwünler çöküşip ýörmüka? Häzir öýüňe bararsyň, keýwanyň garşy alar, ikiçäk çagy-nahar iýersiň, soň näme? Telewizory açarsyň, şol bir meňzes görnüşler, gürrüňler, durmuşyňam gyzygy gaçyp barýar. Durmuş diýilýän zadam juda tasin zat, düýnki gymmatlyklaryň bu gün gadyry ýok, şu sary ýapraklar ýaly, düýn ezisläp, guwanan zadimyzy bu gün basylap ýörüs, hapa höküminde syryp-süpürip ýok edýärис..."

Şeýle pikirlere çümüp gelşine, goňşy gelin eda bilen çalaja baş atyp geçip gidende, öýüniň deňine gelenini bilip galdy. Ol gapydan gireninde Şirinjemal eje geldiňmi diýen terzde baş atdy-da, Meret aga ýuwunýanca, çagy naharyň ugryna çykdy. Meret aga ýerine geçip ornaşyp otyrdy-da göz astyndan Şirinjemal ejäni synlady, "Ýene-de aglapdyr, ýüzi-gözi çisip gidipdir, saçlarynyň agy köpelen ýaly, ýüzünde mese mälîm bolup duran ýygyrt ýogam bolsa gamgyn gözler ony garry görkezýär, öňki özüne serenjam berip, saçlaryna hyna goýup, göräymäne täze gelin ýaly bolup ýoren keýwany gözumiň öňünde haldan düşüp barýar..." Şirinjemal eje eli saçakly otaga girip, saçagy ýazyp üstünde nahary getirip goýdy-da, ýene-de öz öý işlerine gümra boldy. Meret aga göwünli-göwünsiz garbanansoň, ýene içki oý-pikirini dowam etdi ."Dursunjan durmuşa çykandan soň öýün içi boşap galan ýaly bolaýdy, keýwany bilen gümür-ýamyr edişip degişip-gülüşip oturaýmamyz bardy, indi olam ýekesireýär, wah bize ogul perzendem nesip etmedi, ýeke dikrarymyz Dursunjanyň ýeke özi bize şatlyk paýlap ýoren ekeni. Olam indi kişi maşgalasy, nätjekda, hemme islegiň bolaýýarmy näme." Meret aga toýdan öňünçä bolup geçen wakany ýadyna saldy. Şirinjemal eje gyzlaryna gudaçylyga gelýändiklerini, gyzyňam şolara gowneyändigini, başga hiç kime barmajakdygyny aýdanda, Meret aga olaryň aňyrsy bilen gyzyklandy. Oglanyň gowy oglandygyny, ýone ýeke ýetmezçiliginiň ýetimdigini eşideninde ör-gökden geldi.Ýone

ýeke dikrarynyň gözýasyna döz gelmän, toýa razyçylyk beripdi hem-de şeýle şert goýdy:

– Ol biziň jaýymya göz gyzdyrýan bolsa, baýlygymya göz dikýän bolsa şu gapydan aglap-eňiräp gelmejekdigiňe söz berseň, men il deňinde toýlap, gelnaljylap ugradaýyn, soňky gün öz gününizi özüňiz görүň. Menden kömege garaşmaň.

Dursun şonda “bolýar” diýip ýaşa dolan gözlerini kakasyndan gizläp bilmän aşak bakypdy.

Meret aga “Hymmm” diýip, uludan demini aldy-da “Ömürem ortalap barýar, orta çäkden geçipdirem asyl, indi altmyşyň onundan alyberdik, keýwanam geljek hepde elli ýasaýar, sowgatjygyň ugruna çykmalý, ýeri sowgat nämäni üýtgeder öydýäň...” Birdenem ol:

– Keýwany, ertir meniň ýol şaýymy tut, iş saparyna gitmeli, tas ýadymdan çykan ekeni – diýdi.

Ertesi irden Meret aga aýaly bilen hoşlaşyp öýden çykyp barýarka:

– Şirinjemal, ýaş toýuň aladasyny ediber gelýänçäm, men saňa gowy sowgatam getirjek – diýdi.

Şirinjemal eje uludan demini aldy, balkyldap duran gözlerine ýaş aýlandy, sesini çykarman baş atdy.

Aşgabat menzilinden ugraýan otla petek alan Meret aga öz ornuna geçip otyrdy-da içini gepletdi: "Eeh, Şirinjemal, Şirinjemal, men saňa düşünýän, men şu ýaşan ömürimizde saňa näme etdim, hiç zat. Men diňe ýekemenlik etdim. Öz diýenim, öz aýdanym boldy. Sen bolsa şol meň göwnüm diýip öz ömürüni öýüň hysyrdysyna gümra bolup geçirdiň." Meret aga otlynyň penjiresinden daşaryk garady. Şol bir meňzeş tebigat, janly jandar ýok ýaly, bar hem bolsa otlynyň sesini eşidip gizlenýärdiler. "Ömürimizem şeýdip geçip barýar, biri-birine meňzeş günler hatar gurap deňimizden geçip gidýär, hol öňümüzden görünýän menzil hä diýmän deňleşýär-de, ýenede geçip yzda galýar, soň täze menzil, ahyram düşmeli menziliň geler." Meret aga "Ata, ata" diýen ses gelen tarapa gözüni aylady. Garşysynda ejesine gysmyljjyrap oturan baş-alty ýaşlyja gyzjagaza gözü düşdi. Ol gyzjagaz bir enaýyja ýylgyrdy-da, ejesiniň yüzüne seretdi, soňra bolsa Meret aga ýuzlenip:

– Ata, men şo ýerde oturaýaýyn – diýdi. Ejesi gyzjagazy çalaja siltäp, nägilelik bilen:

– Bolşuň nähili gyz? – diýdi. Gyzjagaz:

– Men öňüme seredip oturasym gelýär-ä, eje – diýip ýene-de

šeýlebir naşyja ýylgyrdy welin, garşı bol-da oňarsaň.

– Wiý, kösek, onuňam bir kynçylygy bolarmy, gel geç meň ýerime, geç gelin senem gyzjagazyň ýanynda otur – diýip Meret aga olar bilen ýerini çalyşdy-da ýene gyzjagaza seretdi, onuň yüzünde çaga begenji, şatlygy bardy.

– Allajan şularyň ömürini uzak et.

"Ata" gör nähili mähirli söz. Diljagazyňa doneýin, gyzym." diýip, Meret aga uludan demini aldy. Soňra bolsa penjirä seredip:

– Meret, Meret, sen indi ýetmeli menziliňe golaýlap barýaň, sen indi yzyňa, yzyňda galan menzillere seredip netije çykarmaly. Durmuşyň pelsepesi köp, şujagaz bolan wakajygam sapak alarlykly. Sen ornuň ýaşlara bermeli, wagty gelende olaram şeýderler, tebigatyň kanuny bu. " Şeýdip içini gepledip oturşyna Meret aga öz düşmeli menziline gelip ýetdi. Meret aga sorap-idäp Dursunlaň ýasaýan jaýynyň deňine geldi, töweregى synlady, arrasaja, pákize howlyjyk, mellekde köp bolmasada miweli baglar, nar agajy, üzüm ekilipdir. Gök önümem bar. Meret aga ardynjyrap howludan girdi. Şol barmana onçakly uly bolmadyk jaýdan Dursun daş çykdy, kakasyna gözü düşende ol: "Kaka, kakajan" diýdi-de ylgap gujaklarly göründi, emma gelinlik haýasy ony saklady. Meret aga-da Dursuny şol öňki çagajykkasy ýaly bagryna basasy, ýaňajyklaryndan, maňlaýjygyn dan ogşasy geldi. Ýöne ol diňe "Gyzym..." diýip yetişdi, bokurdagy doldy, gözleriniň owasy ýaşdan doldy, demi içine giden ýaly bolup, soňra-da sojap-sojap zordan demini aldy, ýaňaklaryndan syrygyp gaýdan gözýaşlaryny eliniň aýasy bilen syryp, hamsygly. Meret agaň ömürinde ilkinji gezek aglaýsydy, ýok bu ejizlik däldi, bu ökünçdi, ahmyrды. Dursun:

– Kakajan näme boldy, kakajan, goýsana, kakajan, ejeme bir zat boldumy, kakajan, şu gün ýüregim bir zat syzdyla-a-a"-diýip aglap başlady.

Bu agy Meret agany özüne getirdi.

– Ýok, gyzym, ejeň jany sag, meniňem, ýöne seni gördüm-de biraz bozulaýdym, goý gyzym. Özüňiz nähili, balam, saglyk-amanlykmy? – diýip ugruny düzetdi. Dursun kakasyna golaý gelip "Kakajan" diýip kellesini onuň egninde goýdy, Meret agada Dursunyň başyny sypap:

– Balam, meni bagışlaň, men ötünç soramaga hem-de sizi öye alyp gitmäge geldim, gyzym – diýdi.

Meret aga otaga girip, otagyň içini synlady. Pákize-tämiz

otag, kiçeňräk iki sany haly düşelipdir, diwara golaý goýulan gadymy sandygyň üstünde rejelenip goýulan ýorgan düşek diýäýmeseň başga bir göze iläýjek zat ýok. Meret aga sandygyň üstünden bir ýassygy aldy-da töre geçdi, birdenem diwarda asylgy duran surata gözü düşdi, ýene gözlerine ýaş aylady, ýöne bu gezekki ýaş buýsanç gözýasydy. Diwardan Meret aga seredip Şirinjemal bilen onuň özi otyrды. Meret aga assyrynlýk bilen çay-naharyň ugruna çykan Dursuny synlady. Dursunyň şatlykdan ökjesi ýere degenokdy. Hortabyrak, uzyndan gelişikli beden şeýle çalasyn hereket edýärди welin ol howada gaýyp ýorene meňzeýärdi.

– Ejesini gör-de gyzny al diýileni-da, Şirinjemalyň terbiýesi mesemälim görünüp dur – diýip içini gepledip oturşyna gapydan ätlän giýewisiniň salamyna ukydan oýanan ýaly bolup jogap gaýtardy. Saglyk-amamlyk soraşylandan soň,nahar geldi, oturyp sessiz-üýnsiz iýip içdiler. Soň çay geldi. Meret aga ardynjyrap, gürrüňe başlady:

– Sen meni üns berip diňle, ogul. Türkmençilikde giýewsine oglu diýyän az-azdyr, men birnäçe wagtdan bări köp oýlandym. Indem men öz maksadymy aýtmaga geldim. Men gürrüni köpeltmän, gönümel aýtmakçy, Dursunjanam gelsin, ýanymyzda oturyp diňlesin gürrüňimizi – diýdi-de, käsine guýan çayyny çäýnege gaýtardy. Häliden bări özünü nähili alyp barjagyny bilmän, oňaýsyz ýagdaýda oturan Begenç biraz ekabyrlandy, soňra Dursuny çagyrdy. Meret aga sözünü dowam etdi:

– Biziň gyzymyzam, oglumyzam Dursunjan, biziňem indi köpümüz geçirip, azymyz galdy. Ojagymyza eýe bolmalam siz. Baryp şol ojaga, öye eýe çykyň diýjek bolýan. Tüweleme ikiňizem ýokary bilimli şäherde işlärsiňiz, meniň öz hususy eýeçilikdäki edarama göz-gulak bolmalam siz. Ejeňizem-diýip ol Dursuna soň bolsa Begenje garady:

– Ejeňizem indi ýekesireýär, günde güneşa gözine ýaş aýlap ýör – diýip sözüne dyngy berdi. Soragly nazaryny olara dikdi.

– Ýone... – diýip Begenç gaýyn atasyna nähili ýüzlenjegini bilmän sägindi: – Bu ojagam eýesiz goýup bolmaz-a-diýdi.

– Bu ojagy taşla diýyän ýok, ogul. Wagtláýınça gyş geçýänçä il-gün göz-gulak bolsa ynha hä diýmän bizem zähmet rugsadyna çykarys, oba ýeri indi bize kem ýaranok, gelip gider durarys. Soňam näme wagt diýeniň geçip dur, pensiýa çıksak Şirinjemal ikimiz su ýerde bolubereris...

Birnäçe wagt dowam eden gürrüňdeşlikden soň ertir irden ýola

düşmegi makul bildiler.

Şirinjemal öý işlerine gümra bolup ýörşüne öz-özüne käýinýärdi:

– Wah, men guraýyn, nirä gidýän, haçan gelýäňem diýäýmändirin. Halys huşum gaçypdyr öýdýän. Yaş toýuň gürrüňini edýär, ýeke perzendiň gatnaşmajak bolsa toý bormy ondanam.” Şu pursat gapy kakyldy. Şirinjemal eje baryp gapyny açanynda gözlerine ynanmajak boldy. Balasyny gujagyna gysan enäniň ýüzi nurlandy, taýly gezek gyzynyň ýaňagyndan ogşady. Gyzynyň egni aşyr şatlykdan pürepür şol öňki mähirli gözler minnetdarlyk bilen Meret aga garady.

Azat NURGELDIÝEW. Hekaýalar